

Załącznik nr 1
do uchwały Rady Gminy Wierzbica
nr XX/168/2005
z dnia 25 lutego 2005 r.

Plan rozwoju lokalnego

Gminy Wierzbica
Powiat Radom
Województwo Mazowieckie

I. OBSZAR I CZAS REALIZACJI PLANU ROZWOJU LOKALNEGO

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Wierzbica w zakresie przedmiotowym obejmuje zadania finansowane w całości lub części z budżetu gminy oraz zadania innych jednostek samorządu terytorialnego realizowane na terenie gminy. Natomiast jego zakres czasowy dotyczy zadań inwestycyjnych planowanych do realizacji na lata 2005-2007 oraz tych, których rozpoczęcie realizacji i/lub zakończenie planowane jest na lata 2008-2010.

Plan porządkuje proces inwestycyjny w Gminie Wierzbica, optymalizuje zakres rzeczowy potrzeb inwestycyjnych w stosunku do możliwości finansowych, wskazuje planowane źródła finansowania inwestycji oraz ułatwia komunikację społeczną władz gminy ze społecznością lokalną uczestniczącą w planowaniu rozwoju Gminy.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Wierzbica obejmuje zadania infrastruktury publicznej stymulujące lokalną inicjatywę, inwestycje i mobilność zawodową społeczności lokalnej.

Plan zakłada realizację następujących celów szczegółowych:

- wsparcie lokalnych centrów ekonomicznych i społecznych,
- zwiększenie możliwości zatrudnienia, edukacji i ochrony zdrowia,
- tworzenie przyjaznych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości,
- wykorzystanie potencjału turystycznego, sportowego, kulturowego i przyrodniczego,
- zwiększenie atrakcyjności Gminy dla inwestorów lokalnych i zewnętrznych,
- poprawę jakości środowiska przyrodniczego,
- wzrost zatrudnienia poza rolnictwem,
- tworzenie warunków do dywersyfikacji działalności gospodarczej.

Socjologiczną miarą powodzenia realizacji projektów zawartych w Planie Rozwoju Lokalnego Gminy Wierzbica będzie wzrost partycypacji mieszkańców w działaniach podejmowanych w gminie na rzecz rozwoju społeczno - gospodarczego.

II. AKTUALNA SYTUACJA SPOŁECZNO – GOSPODARCZA GMINY WIERZBICA

1. Położenie, powierzchnia, ludność.

Gmina Wierzbica jest gminą wiejską, położoną w południowej części województwa mazowieckiego, w powiecie radomskim. Od północy graniczy z gminą Kowala, od wschodu z gminą Skaryszew, Iłża, od południa z gminą Mirów, Mirzec, od zachodu z gminą Jastrząb i Orońsko.

Powierzchnia gminy wynosi 9397 ha. Zamieszkuje ją 10.505 osób (2003r.). Średnia gęstość zaludnienia – 111 osoby/km².

Ośrodkiem gminnym jest miasto Wierzbica. Gmina podzielona jest na 16 sołectw: Błędów, Dąbrówka Warszawska, Łączany, Podgórkki, Polany, Pomorzany, Ruda Wielka, Rzeczków, Stanisławów, Suliszka, Wierzbica, Zalesice, Pomorzany Kolonia, Zalesice Kolonia, Wierzbica Kolonia, Polany Kolonia.

Gmina Wierzbica jest gminą rolniczą o niewielkim stopniu uprzemysłowienia, dominują działalności związane funkcjonalnie z obsługą produkcji rolniczej oraz infrastruktury wiejskiej.

2. Środowisko przyrodnicze.

Gmina Wierzbica, zgodnie z regionalizacją fizyczno-geograficzną Polski (Kondracki 1998), położona jest na pograniczu dwóch prowincji: Nizy Środkowopolskiej oraz Wyżyny Małopolskiej na styku dwóch mezoregionów: Równiny Radomskiej należącej do makroregionu Wzniesień Południowo-Mazowieckich oraz Podgórze Iłżeckiego, położonego na obszarze makroregionu Wyżyna Kielecka.

Od Iłży w kierunku północno – zachodnim, aż do Wierzbicy zlokalizowana jest strefa łagodnych wzniesień, będąca granicą morfologiczną między tymi jednostkami.

Położenie takie decyduje o zróżnicowanym składzie gatunkowym i przejściowości zbiorowisk roślinnych obszaru gminy, jest to obszar graniczny występowania kilku gatunków roślin, które są charakterystyczne dla obszaru południowej lub północnej Polski.

Według szczegółowej Mapy Geologicznej Polski, gmina Wierzbica leży w północno-zachodnim obrzeżu Gór Świętokrzyskich. Generalnie jest to równina, pod którą występują utwory czwartorzędowe reprezentowane przez wapienie, które zalegają około 30 m.

Na obszarze gminy Wierzbica występuje zróżnicowana grupa surowców mineralnych. Obecne są surowce skalne (jurajskie wapienie, margle, ility, czwartorzędowe gliny zwałowe), energetyczne (torfy) oraz metaliczne (piaski, ility żelaziste).

Surowce skalne – znaczenie przemysłowe mają udokumentowane złoża wapieni i margli oksfordu i mikerydu (okolice Wierzbicy) jak również złoża perspektywiczne wapieni, margli, gezu i opok górnokredowych. Obecne są także ility, glina oraz piaski w tym różnoziarniste i żwiry wodnolodowcowe.

Surowce metaliczne – rudy żelaza (teren między Wierzbicą a Przytykiem oraz pomiędzy Rudą Wielką a Błędowem).

Surowce chemiczne – na obszarze gminy znajdują się trzy udokumentowane złoża fosforytów (Dąbrówka Warszawska, Łączany, Zalesice).

Surowce energetyczne – **torfy** – występują w dolinie Modrzejowice, są to torfy niskie, turzycowe, olchowe, trzcinowe i mszyste.

Gmina Wierzbica położona jest w dorzeczu rzeki Wisły, w zlewni cieków Radomki i Iłżanki. System rzeczny Iłżanki jest stosunkowo dobrze rozbudowany, jednym z jej głównych dopływów jest Modrzejowica. Północno – zachodnia i północna część gminy odwadniana jest przez Szabasówkę, należy ona do systemu rzeczno Radomki. Południowa część gminy jest położona w obrębie węzła hydrograficznego Gór Świetokrzyskich, z których ciek Modrzejowica ma tu obszar źródliskowy, którym jest torfowisko Pakosław.

Charakterystyczną cechą systemu rzeczno obszaru gminy jest promienisty odśrodkowy układ. Występują tu tylko górne odcinki rzek, które w strefie działu wodnego inicjują się w płaskich nieckach denudacyjnych. Szerokie i płaskie dna tych dolin są zwykle silnie zabagnione. W okolicy Suliszka i Modrzejowice założono kompleksy stawów rybnych.

Gmina Wierzbica ma charakter rolniczy, posiada średnie lub dobre warunki przyrodnicze do produkcji rolnej

Na omawianym terenie, wykształciły się gleby na utworach glacialnych i wodnolodowcowych. Do typu bielcowego należy ok. 90% gleb wykształconych na glinach, osadach pyłowych i piaskach.. Na tym terenie występuje zakończenie tzw. iłżeckiego klina lessowego.

Dominują tu klasy bonitacyjne gleb IIIa i IIIb – ich udział w poszczególnych klasach bonitacyjnych 12%, Klasy IV – 38%, klasy V i VI 50%.

Większe kompleksy gleb o dobrej przydatności do produkcji rolniczej występują w centralnej części gminy w rejonach sołectw: Wierzbica, Rzeczków i Łączany.

Gleby organiczne szczególnie chronione występują w dolinie rzeki Modrzejowice i jej dopływów we wschodniej części gminy.

Średnie opady dla rejonu Wierzbica kształtują się od 500 do 600 mm.

Średnia roczna temperatura powietrza wynosi się 7,5 °C.

W granicach gminy użytki rolne zajmują ponad 8493 ha, co stanowi 87,6% ogólnej powierzchni gminy. Grunty orne stanowią 75% ogólnej powierzchni gminy, łąki i pastwiska – 12%, lasy zaledwie 2%, sady 1%, zaś pozostałe grunty i nieużytki 10% ogólnej powierzchni gminy.

Lasy na terenie gminy są prawie zupełnie wytrzebione, gmina charakteryzuje się najniższym wskaźnikiem lesistości na terenie województwa, zajmują one powierzchnię 220 ha, co stanowi tylko 2,34 % (przy średniej krajowej ok. 29,7%). Lasy te należą do właścicieli indywidualnych lub wspólnot mieszkańców wsi. Zlokalizowane są one w formie znacznie rozdrobnionych, niewielkich powierzchni leśnych (okolice wsi Kolonia Wierzbica, Łączany, Suliszki Pomorzany i Podgórci). Skład gatunkowy lasów jest mało zróżnicowany (przeważa sosna pospolita), runo leśne oraz podszyt, pod względem pokrycia i składu gatunkowego roślinności są stosunkowo ubogie.

3. Turystyka.

W chwili obecnej gmina nie posiada dostatecznej ilości walorów naturalnych. Nie ma dworców i pałacików jak i szlaków turystycznych. Jedne z nielicznych obiektów godnych polecenia to: zabytkowy cmentarz austriacki we wsi Ruda Wielka, pomnik w postaci głazu ku czci powstańców z 1863r, cmentarz żydowski założony z XIX w, cmentarz „choleryczny” założony w 1931r.

4. Zagospodarowanie przestrzenne

4.1. Uwarunkowania ochrony środowiska naturalnego

Uwarunkowania ochrony środowiska naturalnego dla rozwoju gospodarki rolnej wymagają:

- dostosowania produkcji rolniczej do warunków środowiska, zasobności i produktywności gleb,
- ograniczenia produkcji rolniczej ze względu na zanieczyszczenie środowiska, głównie w sąsiedztwie dróg o dużym natężeniu ruchu i z tym związanym skażeniem gleb lub zmianę rodzaju upraw,
- ograniczenia negatywnych skutków oddziaływania rolnictwa na środowisko np. poprzez nadmierne nawożenie i stosowanie środków ochrony roślin,
- ochrony gleb przed degradacją, neutralizację chemicznych zanieczyszczeń,
- ekologicznego zagospodarowania nieużytków,
- przeciwdziałania degradacji związanej z procesami erozyjnymi,
- przeciwdziałania procesom obniżania poziomu wód gruntowych,
- intensyfikacji programu odkwaszania gleb i zwiększaniu w glebie substancji organicznej,
  - realizacji zadrzewień śródpolnych.

W odniesieniu do gospodarki leśnej uwarunkowania ochrony środowiska dotyczą:

- preferowania różnorodności systemów ekologicznych lasów zgodnych z uwarunkowaniami siedliska,
- wprowadzania drzewostanów wielogatunkowych i w różnym wieku,
- ochrony miejsc ostoi zwierzyny,
- przeciwdziałania zagrożenia lasów przed transportem zanieczyszczeń atmosferycznych,
- traktowania lasów jako najważniejszego składnika równowagi ekologicznej w biosferze,
- inicjatywy zakładania szkółek i hodowli drzew,
- zalesiania nieużytków i obszarów zasilania wód gruntowych.

Uwarunkowania środowiskowe dla rozwoju funkcji osadnictwa, a szczególnie intensywnej zabudowy dotyczą:

- rozwoju poszczególnych miejscowości z uwzględnieniem wykorzystania naturalnych predyspozycji przyrodniczych, takich jak występowania gruntów przydatnych dla posadowienia budynków o zwierciadle wody gruntowej zawierającymi 1,5 m poniżej powierzchni terenu,
- ochrony terenów otwartych i dążenia do tworzenia ekologicznego systemu tych terenów, wypełnionych zielenią dla zabezpieczenia ich funkcji biologicznej,
- rozwoju zieleni i gospodarki zielenią włączając wszystkie tereny biologicznie czynne w celu

zabezpieczenia optymalnych warunków jej egzystencji i rozwoju, zapewnienia warunków do zachowania szczególnie cennych zasobów środowiska,

- kształtowania układów przestrzennych w sposób minimalizujący ujemne skutki oddziaływania na środowisko, w tym na jakość powietrza.

4.2. Infrastruktura techniczna

4.2.1. Komunikacja

Na terenie Gminy Wierzbica znajduje się sieć dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych, natomiast brak jest dróg międzynarodowych i krajowych.

Układ podstawowy sieci komunikacyjnej stanowią drogi wojewódzkie przechodzące z zachodu na wschód i z południa na północ tworząc w miejscowości Wierzbica węzeł drogowy.

Do najważniejszych ciągów komunikacyjnych należą:

- droga wojewódzka regionalna nr 744 relacji Radom – Starachowice
- droga wojewódzka nr 734 relacji Szydłowiec –Wierzbica
- oraz drogi powiatowe na kierunkach: Radom- Gębarzów –Polany (nr 34446), Zalesice – Łączany (34448), Wierzbica – Modrzejowice (34449), Wierzbica – Krzyżanowice (34452), Łączany – Pomorzany (34453), Wierzbica – Zbijów - gr. Województwa (34467), Kowala – Ruda Wielka – Wierzbica (34468), Orońsko – Ruda Wielka (34472), Ruda Wielka – Dąbrówka Warsz. (34473).

Stan dróg wojewódzkich jest zadowalający, natomiast drogi powiatowe są w dużym stopniu ulepszone, jednak ich wartość techniczną i eksploatacyjną należy uznać za nie spełniającą aktualnych wymogów transportu i komunikacji.

W odniesieniu do dróg powiatowych można stwierdzić, że ich stan techniczny w ostatnich latach uległ znacznemu pogorszeniu.

Rolę komunikacji zbiorowej na terenie gminy spełnia Państwowa Komunikacja Samochodowa obsługująca ważniejsze ciągi drogowe. Przystanki PKS w większości są nie urządzone.

Sieć kolejowa

Przez teren Gminy przebiega linia kolejowa normalnotorowa zelektryfikowana relacji Kraków – Kielce – Radom-Warszawa. Na terenie gminy Wierzbica przystanek kolejowy w miejscowości Wola Lipieniecka, a najbliższa stacja kolejowa w m. Jastrząb oraz w mieście Radom. Kolej nie odgrywa istotnej roli w przewozie pasażerów z terenu gminy. Znajduje się tu również bocznic kolejowa ze stacją towarową, która prowadzi do cementowni.

Ogółem na terenie Gminy Wierzbica leży 37 km dróg wojewódzkich, 42 km dróg powiatowych oraz 162 km dróg gminnych.

4.2.2. Zaopatrzenie w wodę

Mieszkańcy gminy zaopatrują się w wodę z wodociągu gminnego zasilanego ze stacji wodociągowych znajdujących się w:

- Wierzbica Osiedle	studnia Nr 1	Q-50 m ³ /h
- Polany	studnia Nr 1	Q-35 m ³ /h
	studnia Nr 2	Q-32 m ³ /h
- Zalesice	studnia Nr 1	Q-80 m ³ /h
	studnia Nr 2	Q-114 m ³ /h
- Ruda Wielka	studnia Nr 1	Q-93 m ³ /h

W skład ujęć wchodzi studnie i hydrofornie. Długość głównej sieci wodociągowej wynosi 73,7 km, przyłączy – 26,4 km. Sieć ta obejmuje wszystkie miejscowości gminy.

4.2.3. Gospodarka ściekowa

Na terenie gminy Wierzbica jest 1 mechaniczno - biologiczna oczyszczalnia ścieków, posiadająca przepustowość 1414 m³/dobę. System kanalizacji sanitarnej jest tylko w samej Wierzbicy. W gminie jest 20,3 km sieci sanitarnej i 4,4 km przyłączy. W Wierzbicy znajduje się przepompownia, z której za pomocą kolektora przepompowywane są ścieki do oczyszczalni.

Na terenie Gminy znajduje się 60,4 km rowów otwartych oraz 1549 ha gruntów zmeliorowanych z czego za pomocą drenowania – 801 ha.

4.2.4. Energetyka

Na terenie Gminy Wierzbica istnieje sieć niskiego napięcia o długości 110,1 km, z czego napowietrzna stanowi 93,3 km, a sieć kablowa 16,8km.

Oprócz sieci niskiego napięcia na terenie Gminy znajduje się sieć napowietrzna średniego napięcia o dł. 68,9 km oraz 2,1 km sieci kablowej.

Na terenie gminy usytuowanych jest 66 stacji transformatorowych.

Oświetlenie uliczne posiada 21 km dróg, które zasilane jest z dwóch rodzajów sieci: napowietrznej i sieci kablowej.

4.2.5. Infrastruktura gazownicza

Gmina nie posiada sieci gazowej. System dystrybucyjny gazu bezprzewodowego jest dobrze w gminie zorganizowany. Nie przewiduje się budowy sieci gazowniczej, obecny system jest optymalny.

4.2.6. Gospodarka odpadami

Na terenie gminy Wierzbica nie ma zlokalizowanego czynnego, gminnego składowiska odpadów. Mieszkańcy gromadzą posortowane lub zmieszane odpady komunalne, które są wywożone przez specjalistyczną firmę „ALMAX” na wysypisko odpadów w Marcinkowie gm. Wąchock, woj. Świętokrzyskie.

Nieczynne składowisko odpadów komunalnych o pow.3,37 ha znajduje się w Kolonii Rzeczków. techniczne jego zamknięcie przewidziane jest na 2005r.

Na terenie gminy znajdują się też zdegradowane tereny po przemysłowe – ok. 120 ha, w skład których wchodzi tereny przekazane w ramach mienia przesiedleńczego „zabużanom”, grunty na których znajduje się m.in. komin i podstawy betonowe pieców obrotowych.

Zgodnie z ustaleniami Planu Gospodarki Odpadami Powiatu Radomskiego 95% odpadów wytworzonych na terenie gminy podlega składowaniu, 5% jest odzyskiwana (opakowania). Brak jest odzysku odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych.

Na terenie gminy Wierzbica są cztery tzw. „dzikie wysypiska śmieci”. Znajdują się w Wierzbicy Kolonii, jedno w Polanach i jedno w Łączanach. Proponowany termin likwidacji tych wysypisk – 2005r.

4.3. Stan obiektów dziedzictwa kulturowego

Na terenie gminy występują następujące obiekty o cennych wartościach historycznych i architektonicznych

4.3.1. Ochrona prawna dziedzictwa kulturowego gminy.

Zespoły i obiekty wpisane do rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków:

1. Obora drewniana 1920r – Łączany (A/312/1985r)
2. Cmentarz wojenny 1915 – Ruda Wielka (A/275/1984)
3. Kościół murowany 1709 r – Wierzbica (A/181/1982)
4. Dzwonnica drewniana ok. 1700r – Wierzbica (A/181/1982)
5. Cmentarz parafialny rzym.-kat. 1 połowa XIX w - Wierzbica (A/488/1991)
6. Cmentarz epidemiczny 1931- Wierzbica (A/489/1991)

Stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków archeologicznych:

1. Pomorzany – ślad osadnictwa, neolit.
2. Wierzbica – kopalnia krzemienia , neolit
3. Polany – osada, późne średniowieczne
4. Polany – pracownia, paleolit
5. Pomorzany – ślad osadnictwa, brąz, kultura łużycka
6. WIERZBICA Ługi – osada produkcyjna, okres rzymski

Obiekty w ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (zweryfikowane wg stanu istniejącego w terenie):

Dąbrówka Warszawska

1. Dom mieszkalny nr 45, drewn. 1918r

Łączany

1. Dom mieszkalny, nr 1 drewn. pocz. XXw,
2. Zagroda nr 23
3. Kuźnia drewn. pocz.XX w.

Podgórki

1. Dom mieszkalny, nr 27, drewn, pocz. XX w,
2. Dom mieszkalny, nr 95 drew, 1918r

Polany

1. Figura Matki Boskiej, mur, pocz. XX w,
3. Dom mieszkalny nr 42, mur/kam, pocz. XX w,
4. Dom mieszkalny nr 65, drewn, 1932r
5. Dom mieszkalny nr 81, drewn. 1925r,
6. Zagroda nr 83
7. Obora mur./kam., XIX,XX w
8. Dom mieszkalny, nr 84, drewn., 1885r.

Pomorzany

1. Figura Matki Boskiej, mr., 1909 r
2. Kapliczka przydrożna, mur., 1914 r
3. Dom mieszkalny nr 27,39,63,84,98 , drewn., pocz, XX w.

Ruda Wielka

1. Założenie dworsko –parkowe, poł. XIX w
2. Pozostałości parku,
3. Czworaki

Rzeczków

1. Spichlerz nr 23,37, drewn., pocz. XX w,
2. Zagroda nr 41
3. Stodoła, drewn., ok.1900r,

Suliszka

1. szkoła, mur, pocz. XX w.

Wierzbica

1. Założenie urbanistyczne osady wykształcone w XIII-XIV w.
2. Zespół kościoła p.w. św. Stanisława bpa
3. Domy mieszkalne nr 14,17,19,20,26,30,36,4,6,7,9,11 13-14 XIX/XX w
4. Cmentarz żydowski poł XIX w.
5. Obora ze stajnią 1926r, drewn.

Zalesice

1. Pomnik w postaci głazu ku czci powstańców 1863r.

4.4. Zagospodarowanie przestrzenne - identyfikacja problemów

Komunikacja	Zaopatrzenie w wodę	Gospodarka ściekowa	Energetyka	Gospodarka odpadami
- stan dróg niezgodny z normami technicznymi, - ograniczona dostępność komunikacyjna do wielu miejscowości w gminie, - występowanie barier architektonicznych, - zła informacja drogowa i drogowskazowa, - brak zarezerwowanego pasa drogowego do prowadzenia tras infrastruktury technicznej.	- 5% mieszkańców nie posiada wodociągu, - konieczna modernizacja stacji uzdatniania wody na 3 ujęciach, - część sieci wodociągowej wykonana z materiałów niebezpiecznych (azbest)	- 48% mieszkańców nie posiada kanalizacji sanitarnej, - degradacja środowiska przyrodniczego, - niska atrakcyjność inwestycyjna gminy.	- konieczność modernizacji sieci średnich i niskich napięć, - modernizacja stacji transformatorowych, - brak przygotowanych terenów pod inwestycje z przygotowaną infrastrukturą techniczną	- nielegalne wysypiska śmieci, - brak systemu selektywnej zbiórki odpadów i możliwości ich zagospodarowania na miejscu

5. Gospodarka

5.1. Charakterystyka ogólna

Gmina Wierzbica posiada średnie warunki przyrodnicze dla produkcji rolnej. Przeważają gleby klas IV, V i VI zaś użytki zielone (łąki i pastwiska), klasyfikowane są jako II do VI klasy.

Na ogólną powierzchnię gminy wynoszącą 9397 ha, użytki rolne stanowią 90,38 %, lasy 2,34% a pozostałe tereny 7,28%.

Produkcja rolnicza obejmuje produkcję roślinną (zboża i rośliny przeznaczone na paszę dla zwierząt) i hodowlę – głównie trzody chlewnej i bydła.

Na terenie gminy nie rozwija się przemysł a funkcjonujące zakłady produkcyjne zatrudniają po kilkanaście osób.

Strategia rozwoju Gminy Wierzbica zakłada, że:

- rolnictwo nadal będzie głównym kierunkiem rozwoju gminy i dominujące znaczenie będzie miało zatrudnienie w rolnictwie,
- rozwinię się przemysł rolno - spożywczy w oparciu o własne surowce,
- najwyższą dynamikę wzrostu przewiduje się dla miejscowości położonych przy ciągach komunikacyjnych dróg wojewódzkich ze szczególnym uwzględnieniem funkcji ponad lokalnej Wierzbicy.
- zwiększy się zatrudnienie w sferze usług i drobnej przedsiębiorczości,
- utrzyma się średnio wysoki poziom bezrobocia
- poziom aktywności społecznej nie ulegnie zdecydowanej poprawie, zaś kwalifikacje pracownicze nie wzrosną w sposób znaczący,
- utrzymuje się zapotrzebowanie na pracę zwłaszcza wśród kobiet i młodych ludzi.

5.2. Struktura podstawowych branż na terenie gminy

Ogółem w Gminie Wierzbica działa 420 podmiotów gospodarczych. Najliczniej reprezentowany jest handel a wśród większych zakładów można wymienić:

- Gminną Spółdzielnię „SCH” w Wierzbicy
- Zakład Przetwórstwa Pierza „Radpuch”,
- Lafarge Cement Polska S.A,
- Bank Spółdzielczy
- „Smurfit- Korsnas Paper „ Sp. z o.o w Rzeczkowie

5.3. Gospodarka - identyfikacja problemów

- brak dużych inwestorów zewnętrznych i lokalnych,
- sektor małych i średnich przedsiębiorstw nie doinwestowany,
- wysokie koszty własne i niska rentowność firm,
- niezadowalające technologie produkcyjne,
- brak przedsiębiorstw o zaawansowanych technologiach,
- niski stopień informatyzacji

6. Sfera społeczna

6.1. Sytuacja demograficzna i społeczna gminy

Gmina Wierzbica w ziemskim powiecie radomskim, wśród okolicznych gmin ilością mieszkańców ustępuje jedynie gminie Iłża, która zajmuje jednak ponad dwukrotnie większy od niej obszar. Obszarowo jest od niej większa zarówno gmina Iłża jak i Skaryszew. Natomiast obok gminy Kowala ma najwyższy wskaźnik gęstości zaludnienia. Gęstość zaludnienia na km² w gminie ziemskiego powiatu radomskiego wynosi 93 os/ km², w gminie Wierzbica ten wskaźnik jest większy i wynosi 111 osób/km².

Gminę Wierzbica w 2003r zamieszkiwało 10.505 osób.. Najwięcej w Wierzbicy –4360, w Rudzie Wielkiej -1398 i Zalesicach - 802 osoby.

Struktura ludności według wieku przedstawia się następująco:

- przedprodukcyjny (do 18 lat) - 25,7%
- produkcyjny (od 18 do 65 lat) - 60,8%
- poprodukcyjny (powyżej 65 lat) - 13,5%

Analiza danych demograficznych zawartych w tabeli nr 2 wskazuje, że następuje zmniejszanie ludności w gminie przy utrzymującym się poziomie ludności poza produkcyjnej.

W gminie funkcjonuje optymalna sieć szkół stwarzająca dogodne warunki edukacji dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych.

Część bazy szkolnej wymaga remontów, modernizacji i rozbudowy w zakresie infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, likwidacji barier architektonicznych, poprawy warunków nauczania oraz tworzenia bazy opieki przedszkolnej.

Spółeczeństwo gminy nie ma poczucia bezpieczeństwa mimo ,że gmina ma jeden z niższych wskaźników przestępczości w powiecie radomskim. W posterunku policji w Wierzbicy zanotowano w 2003 r – 288 przestępstw.

Tabela nr 2

LUDNOŚĆ

Lp.	Nazwa sołectwa	Ilość gospodarstw	Ilość mieszkańców ogółem
1	Błędów	34	189
2	Dąbrówka Warsz.	115	639
3	Łączany	120	699
4	Podgórk	25	177
5	Polany	172	797
6	Pomorzany	156	480
7	Ruda Wielka	340	1398
8	Rzeczków	220	578
9	Stanisławów	25	153
10	Suliszka	41	233
11	Wierzbica	425	4360
12	Zalesice	168	802
	OGÓLEM	1841	10505

6.2. Rynek pracy

Według Powiatowego Urzędu Pracy w Radomiu stan bezrobocia w powiecie radomskim od stanu wynoszącego 18,5% w 2000r doszedł do 35,1% w 2004r. W Wierzbicy stopa bezrobocia osiągnęła poziom 24,25 %.

Problemem w gminach wiejskich, problem bezrobocia to nie tylko to, że dotyczy przede wszystkim osób najmłodszych w wieku produkcyjnym, ale i to, że bezrobocie jest ukryte. Gospodarstwa wiejskie są w wielu przypadkach gospodarstwami socjalnymi, produkują tylko na własne potrzeby.

Bez znaczących przemian zarówno w sferze produkcji rolnej jak i przetwórstwie oraz usług w otoczeniu rolniczym – problem rynku pracy będzie narastał.

6.3. Grupy społeczne wymagające wsparcia

Wiele grup społecznych w Gminie Wierzbica znajduje się obecnie w bardzo trudnej sytuacji ekonomicznej, co skutkuje również znacznym pogorszeniem się warunków życia, szczególnie dzieci i osób starszych. Trudnym do wytłumaczenia jest fakt stagnacji i bezradności wśród mieszkańców gminy gdy 15,2 % osób posiada wyższe wykształcenie ,zaś 78,5 % wykształcenie średnie i zawodowe ?

Wsparcia wymagają osoby długotrwale bezrobotne i ich rodziny, bezrobotni absolwenci szkół (do 25 lat), kobiety powracające na rynek pracy, osoby podejmujące pracę poza rolnictwem oraz osoby starsze i niepełnosprawne.

6.4. Organizacje pozarządowe i społeczne

Na terenie Gminy nie ma lokalnych organizacji pozarządowych, przedsiębiorcy skupieni są w różnych organizacjach z siedzibami poza gminą

Z innych organizacji jest Ochotnicza Straż Pożarna, Koło Gospodyń Wiejskich, Związek Rolników, oraz szkolne koła sportowe i Ludowy Klub Sportowy.

6.5. Sfera społeczna - identyfikacja problemów

- zróżnicowany poziom wykształcenia mieszkańców gminy,
- niski poziom znajomości języków obcych,
- wysokie bezrobocie i to oficjalne i to ukryte,
- brak ofert pracy zarówno dla pełno jak i niepełnosprawnych,
- „dziedziczenie” bezrobocia,
- brak aktywności w poszukiwaniu rozwiązania swojego problemu bezrobocia,
- niechęć do uczestnictwa w organizacjach, które mogłyby tworzyć miejsca pracy,
- ogólne malkontenctwo i postawa życiowa na „nie” dotycząca każdej sfery życia.

III. ZADANIA POLEGAJĄCE NA POPRAWIE SYTUACJI W GMINIE WIERZBICA

Zadania inwestycyjne prowadzące do poprawy sytuacji w Gminie Wierzbica podzielono na następujące grupy:

- zmiany w strukturze gospodarczej gminy,
- zmiany w sposobie użytkowania terenu,
- rozwój systemu komunikacji i infrastruktury,
- poprawa stanu środowiska naturalnego,
- poprawa stanu środowiska kulturowego,
- poprawa jakości życia mieszkańców.

Zgłoszone przez grupy sołeckie problemy w postaci zadań inwestycyjnych usystematyzowano według następujących kryteriów:

- kontynuacja i stopień zaawansowania inwestycji,
- konieczność realizacji zadania wynikająca z podjętych zobowiązań prawnych i instytucjonalnych,
- konieczność realizacji zadań celem uniknięcia zagrożenia społecznego,
- komplementarność i powiązanie zadań gminnych z innymi zadaniami w gminach sąsiednich lub powiecie,
- możliwość pozyskania środków z funduszy pomocowych i strukturalnych,
- realizacja zasady zrównoważonego rozwoju gminy,
- efektywność ekonomiczna,
- poszanowanie zasad ochrony środowiska.

Kierując się tymi kryteriami uznano następujące zadania inwestycyjne, które winne być zrealizowane w latach 2004-2006 i 2007-2013.

Poniżej umieszczono uporządkowaną listę zadań według przyjętej ważności.

IV. REALIZACJA ZADAŃ I PROJEKTÓW

Lp.	Typ projektu	Nazwa planowanego działania	Czas realizacji działania		Oczekiwane rezultaty	Nakłady do poniesienia w złotych
1	2	3	4		5	6
Budowa lub modernizacja urządzeń do odprowadzania i oczyszczania ścieków						
1.	Rozpoczęcia kanalizowania – Wierzbica ul. Jodłowa, Zalesice Kolonia, Łączany	2006	2007	Rezultaty bezpośrednie, to ○ zmniejszenie zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych i podziemnych oraz do gleb, ○ zwiększenie redukcji zanieczyszczeń, ○ obniżenie kosztów i oszczędność czasu dla mieszkańców korzystających z wywozu ścieków. Zapobieżenie: ○ różnego rodzaju chorobom, ○ zanieczyszczeniu nieruchomości i innych struktur, które mogłyby nastąpić w razie wylewu szamba (lub powodzi). Korzyści pośrednie: ○ zmiany wartości rynkowej nieruchomości i cen ziemi, ○ zwiększenie atrakcyjności terenów dla rozwoju turystyki, ○ podwyższenie lub utrzymanie poziomu dochodów z działalności (gospodarczej, np. turystycznej).	800.000,00	
2.	Budowa oczyszczalni ścieków w Zalesice Kolonia wraz z kanalizacją sanitarną	2009	2010		2.400.000,00	
3.	Budowa kanalizacji sanitarnej w Wierzbicy ul. Jodłowa, Zalesice Kol.	2007	2009		900.000,00	
4.	Budowa kanalizacji sanitarnej w Łączanach	2006	2010		600.000,00	
5.	System gromadzenia odpadów stałych poza budżetem, realizowany przez stronę trzecią	2005	2006		50.000,00	

Budowa lub modernizacja urządzeń zaopatrzenia w wodę i poboru wody

6.	Połączenie sieci wodociągowych w miejscowości Wierznica Kol. (Ługi) z siecią zasilaną z ujęcia wody w Polanach dł. 1,5 km	2005	2006	○ dostęp do lepszej jakości wody pitnej, ○ i wody przeznaczonej do celów gospodarczych, ○ pozytywny wpływ na zdrowie, ○ pozytywny wpływ na środowisko przyrodnicze, ○ zwiększenie atrakcyjności terenów dla rozwoju turystyki.	300 000,00
7.	Modernizacja wodociągu w ul. Górnej w Wierzbicy dł.600 m	2006	2007		35.000,00
8.	Modernizacja wodociągu w ul. Piaskowej w Wierzbicy dł. 800 m	2006	2007		45.000,00
9.	Modernizacja wodociągu w ul. Kościuszki w Wierzbicy dł. 500 m	2006	2007		90.000,00

Budowa lub modernizacja dróg gminnych i powiatowych o znaczeniu lokalnym – zadanie Gminy

1	Modernizacja ciągu drogi wojewódzkiej nr 744 – ul. Radomska od drogi do Łączan do skrzyżowania z drogą nr 727 przy kościele wraz z tym skrzyżowaniem	2005	2005	○ zmniejszenie emisji spalin do powietrza, ○ przedłużenie żywotności aut, ○ skrócenie czasu przejazdu, ○ wzrost dostępności do lepszych jakościowo dróg, ○ oszczędność kosztów przejazdu, ○ obniżenie kosztów utrzymania dróg, ○ podniesienie atrakcyjności terenów przyległych.	2.880.000,00
2	Modernizacja ciągu drogi wojewódzkiej nr744 – II etap -ulica Górna,- skrzyżowanie ulicy Górnej z ul. Staszica, - skrzyżowanie ul. Górnej ul. Wiertniczej i drogi do Mirowa	2006	2006		1.300.000,00
3	Modernizacja ciągu drogi wojewódzkiej nr 727 – ul. Kościuszki od kościoła do stacji wodociągowej,- przebudowa skrzyżowania ul. Kościuszki z ul. Staszica i drogą „na Rudę”	2007	2007		1.800.000,00
4	Droga nr 34468 Kowala – Ruda Wielka – Wierzbica przebudowa	2005	2007		2.700.000,00
5	Droga 34452 Wierzbica - Krzyżanowice	2006	2008		1.800.000,00
6	Droga 34449 Wierzbica - Modrzejowice	2009	2011		1.800.000,00
7	Droga 34467 Wierzbica - Zbijów	2013	2013		1.300.000,00
8.	Budowa drogi gminnej Łączany - Podgórk	2005	2006		873 895,84
9.	Budowa ul. Brzozowej	2006	2007		700 000,00
10.	Modernizacja drogi gminnej w Rudzie Wielkiej (do stacji PKP)	2008	2009		750.000,00
11.	Budowa drogi gminnej w Wierzbicy Kol..	2009	2010		600.000,00
12.	Modernizacja drogi gminnej Rzeczków- Górka Skaryszewska	2010	2010		1.000.000,00

Budowa lub rozbudowa infrastruktury lokalnej

13.	Modernizacja boiska gminnego wraz z infrastrukturą w Wierzbicy	2006	2006		261 176,87
					400 000,00
14.	Budowa sali gimnastycznej w Zalesicach	2007	2006		4 485 110,87
15.	Adaptacja budynku szkolnego i terenu szkoły na potrzeby domu kultury – poza budżetem, realizowane przez stronę trzecią	2006	2007	o wzrost liczby uczniów bezpiecznie pobierających naukę, o otoczenie służące lepszej edukacji	500 000,00
16.	Modernizacja i adaptacja budynku Urzędu Gminy na potrzeby Zakładu Aktywności Zawodowej	2005	2006	o większa liczba dzieci stale korzystających placów zabaw, o zagospodarowanie czasu wolnego, o edukacja sportowa.	300 000,00
17	Renowacja z adaptacją zbiornika wodnego w m. Ruda Wielka z przeznaczeniem na cele retencyjne z wykorzystaniem na cele rekreacyjne	2010	2013		200.000,00
18	Adaptacja pomieszczeń sanitarnych wraz z budową windy na cele obsługi osób niepełnosprawnych w Ośrodku Zdrowia w Wierzbicy	2005	2007		180.000,00
Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii – budowa i modernizacja urządzeń					
1.	Modernizacja źródeł ciepła w szkole w Zalesicach	2005	2006	o zmniejszenie emisji zanieczyszczeń, o poprawa jakości powietrza, o pozytywny wpływ na środowisko przyrodnicze, o obniżenie kosztów.	120.000,00
2.	Modernizacja źródeł ciepła w szkole w Polanach	2005	2006		80.000,00
3	Modernizacja źródeł ciepła w szkole w Łączanach	2006	2007		80.000,00
4	Termomodernizacja obiektów szkolnych w: a. Ruda Wielka b. Zalesice	2008 2009	2009 2010		250.000,00 400.000,00
5	Budowa energooszczędnego oświetlenia ulicznego w m. Ruda Wielka	2006	2007		240.000,00
6	Modernizacja istniejącego oświetlenia ulicznego w gminie na oświetlenie energooszczędne	2006	2010		600.000,00
7	Termomodernizacja zasobów mieszkaniowych Spółdzielni Mieszkaniowej „Razem” w Wierzbicy	2006	2013		Na koszt i staraniem Zarządu Spółdzielni wg osobnych programów termomodernizacyjnych

V. OCHRONA ŚRODOWISKA

Ochrona środowiska

Większość zadań realizowanych w Gminie Wierzbica ma bezpośredni, bądź pośredni wpływ na środowisko

Realizacja zadań w dziedzinie ochrony środowiska odbywać się będzie zgodnie z wymogami UE, a w szczególności zgodnie z art. 1 i 12 Rozporządzenia Rady 1260/1999 z 21 czerwca 1999 r. ustalającego ogólne zasady dotyczące funduszy strukturalnych, które stanowi, że realizacja celów Traktatu powinna przyczynić się m.in. do ochrony i poprawienia stanu środowiska oraz, że działania finansowane przez Fundusze Strukturalne oraz ze środków EBI lub innego instrumentu finansowego Wspólnoty powinny być zgodne z zapisami Traktatu, z instrumentami realizowanymi na tej podstawie oraz z politykami i działaniami Wspólnoty uwzględniającymi przepisy dotyczące ochrony środowiska.

Dodatkowo wszystkie prowadzone działania w zakresie programowania ochrony środowiska i realizacji polityki ekologicznej będą zgodne z Ustawą Prawo Ochrony Środowiska z 27 kwietnia 2001 r. (Dz.U.2001 Nr 62 poz. 627), Ustawą Prawo wodne z dnia 18 lipca 2001 r. (Dz. U. 2001, Nr 115, poz.1229), Ustawą o odpadach z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz.U.2001 Nr 62, poz.628) i innymi ustawami w zakresie ochrony środowiska.

Dominującą funkcją na obszarze gminy jest funkcja rolnicza, funkcje uzupełniające to: przemysł . Prowadzona na terenie gminy działalność gospodarcza oraz rozproszone mieszkalnictwo, przy nie uporządkowanej gospodarce wodno- ściekowej i wrażliwym środowisku przyrodniczym stanowi zagrożenie dla środowiska, w tym środowiska wód powierzchniowych i podziemnych.

W obrębie gminy nie ma zbiorników wodnych służących retencji czy też rekreacji.

Gospodarka odpadami.

Jeśli chodzi o zadania gminy oraz obowiązki właścicieli nieruchomości dotyczące utrzymania czystości i porządku określa ustawa z dnia 13 września 1996 r. *o utrzymaniu czystości i porządku w gminach*.

Utrzymanie czystości i porządku w gminach należy do zadań własnych gminy (art. 3.1.). Do zadań gminy należy m.in. zapewnienie czystości i porządku na swoim terenie oraz tworzenie warunków niezbędnych do ich utrzymania, a w szczególności (art. 3.2.):

1. Tworzenie warunków do wykonywania prac związanych z utrzymaniem czystości i porządku na swoim terenie lub zapewnienie wykonania tych prac przez tworzenie odpowiednich jednostek organizacyjnych.
2. Zapewnienie budowy, utrzymania i eksploatacji, własnych lub z innymi gminami:
  - instalacji i urządzeń do odzysku lub unieszkodliwiania odpadów komunalnych,
  - stacji zlewnych,
  - instalacji i urządzeń do zbierania, transportu i unieszkodliwiania zwłok zwierzęcych lub ich części.
3. Zapobieganie zanieczyszczeniu ulic, placów i terenów otwartych, w szczególności przez: zbieranie i pozbywanie się błota, śniegu, lodu oraz innych zanieczyszczeń uprzątniętych z chodników przez właścicieli nieruchomości oraz odpadów zgromadzonych w przeznaczonych do tego celu urządzeniach ustawionych na chodniku.

4. Organizowanie selektywnej zbiórki, segregację oraz magazynowanie odpadów komunalnych, w tym odpadów niebezpiecznych, przydatnych do odzysku oraz współdziałają z przedsiębiorcami podejmującymi działalność w zakresie gospodarowania tego rodzaju odpadami.
5. Zapewnienie zbierania, transportu i unieszkodliwiania zwłok bezdomnych zwierząt lub ich części oraz współdziałanie z przedsiębiorstwami podejmującymi działalność w tym zakresie.
6. Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych w celu kontroli częstotliwości ich opróżniania i opracowywania planu sieci kanalizacyjnej.
7. Prowadzenie ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków w celu kontrolowania częstości i sposobów usuwania komunalnych osadów ściekowych oraz w celu opracowywania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej.

Głównym elementem działalności gminy w zakresie uporządkowania gospodarki odpadami komunalnymi jest konieczność znalezienia funduszy na zamknięcie i rekultywację terenu wysypiska w Rzeczkowie. Także zamknięcie i rekultywacja azbestowego składowiska w Koniej Górze wymaga szczególnych zabiegów celem pozyskania środków finansowych, na ten cel przeznaczonych. A potrzeba na składowisko w Rzeczkowie – 300.000,00 PLN, a na Konią Górę ponad 600.000,00 PLN

Drogi

Przez obszar gminy przebiegają ważne komunikacyjne drogi kołowe – dwie drogi wojewódzkie, i szereg powiatowych, oraz szlak kolejowy Kraków – Warszawa mocno ingerujących w środowisko gminy i to nie tylko jako źródło zanieczyszczenia powietrza i gleby a także jako intensywne źródło hałasu.

Istniejący układ komunikacyjny w Gminie Wierzbica jest prawidłowo wykształtowany i nie wymaga interwencji urbanistycznej. Jednak jego jakość, niezgodności z normami technicznymi jest poważną przeszkodą dla lokowania inwestycji przemysłowych i usługowych.

Inwestowanie w infrastrukturę drogową pozwoli nie tylko zmniejszyć liczbę wypadków, minimalizując zagrożenie życia mieszkańców gminy, ale także wpłynie pozytywnie na emisję zanieczyszczeń do powietrza znacznie je ograniczając. Nakłady inwestycyjne w ten sposób poniesione będą znacznie niższe od uzyskanych efektów oszczędnościowych, w tym także licząc pozytywny wpływ na środowisko naturalne.

Ścieki

W planie Rozwoju Lokalnego głównym zadaniem do rozwiązania są projekty dotyczące budowy systemu oczyszczania ścieków bytowych i to zarówno co do budowy oczyszczalni ścieków jak i sieci zbiorczych, magistralnych i rozdzielczych.

Jest to zadanie priorytetowe, gdyż w gminie poza Wierzbicą nie ma jednego km sieci ani jednej oczyszczalni ścieków.

Dyrektywa Rady 98/83/WE z 03.11.1998r. dotycząca jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, a mająca na celu ochronę zdrowia ludzkiego poprzez określenie wskaźników wody przydatnej do spożycia została wcielona do naszego prawodawstwa poprzez ustawę – Prawo wodne z 18.07.2001r. i ustawę o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i o zbiorowym odprowadzaniu ścieków z 7.06.2001r., oraz wielu aktów wykonawczych tych ustaw.

Cele określone przez wyżej wymienione akty zostaną osiągnięte poprzez realizację projektów mających na celu budowę całego systemu oczyszczalni ścieków bytowych. Także w jednym z elementów, o którym należy pamiętać, to po 2006 r należy przeprowadzić modernizację ujęć wodnych, stacji uzdatniania czy też zbiorników wyrównawczych.

Edukacja

Program rozwoju edukacji w gminie winien obejmować nie tylko edukację dzieci i młodzieży, ale wykorzystując istniejącą bazę szkolną, winien się stać miejscem dokształceń, szkoleń tematycznych czy też reorientacji zawodowej dla osób dorosłych.

Także pomoc merytoryczna, korzystanie ze szkoleń z funduszy pracy, opieka psychologiczna dla ludzi nieprzystosowanych do życia, długo bezrobotnych, czy zagubionych może być wpisana w edukację umiejscowioną w szkołach.

Istnieje szereg programów pomocowych prowadzonych przez urzędy pracy, urzędy marszałkowskie, fundacje i stowarzyszenia, które ukierunkowane są na taką edukację.

Program przystosowania młodzieży do wejścia w dorosłe życie, może być realizowany w szkole.

Turystyka

Upatrywanie rozwoju gminy w turystyce jest co najmniej nieporozumieniem. Turystyki nie można nakazać, gospodarstwa agroturystyczne powstają i będą powstawać tam, gdzie zapotrzebowanie na nie tworzy się samoistnie. Życie nie zna próżni, tam, gdzie takie potrzeby powstają, powstają i odpowiednie warunki do ich zrealizowania.

Nie widać potrzeby tworzenia i ujęcia w programie rozwoju lokalnego gminy bazy turystycznej. Gmina może jedynie w swoich działaniach preferować, ułatwiać tworzącym taką bazę osobom poprzez np.: mniejsze podatki od nieruchomości, sprawne załatwianie spraw w urzędzie itd.

VI. OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ.

Plan Rozwoju Lokalnego dla Gminy Wierzbica oprócz zadań inwestycyjnych w postaci:

- budowy oczyszczalni ścieków zgodny z programem gospodarki wodno-ściekowej,
- budowy kolektorów przesyłowych,
- budowy dróg gminnych i ich dostosowań do norm technicznych (winien być opracowany program uporządkowania układu komunikacyjnego gminy),
- modernizacji sieci wodociągowych (wymiana rur azbestowych),
- modernizacji ujęć wodnych i stacji uzdatniania wody,

wskazuje całą sferę prac nie bezpośrednio inwestycyjnych, które mają na celu podniesienie jakości życia mieszkańców gminy a jednocześnie zwiększą dochodowość dla urzędu gminy, co przeloży się na szybszy rozwój całej społeczności Gminy Wierzbica.

1. Tworzenie zasobów komunalnych.

W studium uwarunkowań i warunków rozwoju Gminy Wierzbica zarezerwowano miejsca możliwe do zagospodarowania na cele gospodarcze.

Uporządkowanie stanu prawnego i przejęcie w zasób mienia komunalnego pozwoli na uzbrojenie techniczne tego terenu wraz z dojazdami a to pozwala na szukanie inwestora, który nie tylko, że odkupi teren i zapłaci za infrastrukturę ale i stworzy nowe miejsca pracy i wniesie podatki do gminnej kasy.

2. Zabudowa letniskowa.

Brak jest przesłanek do tworzenia na terenie gminy zespołów zabudowy letniskowej. **Jednym z elementów uatrakcyjnienia gminy jest zwiększenie lesistości przez opracowanie planów zalesień , granic pełnolesnych ,co pozwoli na korzystanie przez wiele lat z dopłat unijnych na ten cel przeznaczonych**

3. Fundacja Rozwoju Gminy Wierzbica.

Oprócz samorządów terytorialnych, uczestniczyć w programach pomocowych i korzystać z dotacji, preferencyjnych kredytów , mogą zorganizowane grupy społeczne, działające nie na zasadzie korzyści ale „non profit”.

Powołanie fundacji , która będzie miała na celu uzyskanie od różnych instytucji, funduszy pomocowych, funduszy strukturalnych środków na rozwój gminy.

Fundacja Rozwoju Gminy Wierzbica korzystając z tych funduszy może:

- utworzyć fundusz gwarancyjny,
- utworzyć fundusz kredytowo-pożyczkowy dla rolników i przedsiębiorców,
- utworzyć grupę wsparcia dla mieszkańców w postaci:
  - a. pomocy w sprzedaży produkcji rolnej i przemysłowej,
  - b. tworzenia warunków do produkcji, która znajdzie nabywców,
  - c. wywoływanie produkcji i usług
- utworzyć grupę obsługi producentów w postaci:
  - c. doradztwa prawne, adwokackie, notarialne,

- d. usługi geodezyjne,
  - e. usługi laboratorium glebowe, nawozowe itp.,
  - f. doradztwo techniczne wraz z przygotowaniem dokumentów, dokumentacji do instytucji wspierających i pomocowych z funduszy krajowych i UE,
  - g. usługi księgowo – finansowe, rozliczenia gospodarcze,
- utworzyć grupę prowadzącą:
    - a. dom rolnika i przedsiębiorcy,
    - b. szkolenia zawodowe i przekwalifikacyjne,
    - c. szkolenia komputerowe, językowe, internetowe,
  - prowadzić dom kultury o szerokim spektrum działania poczynając od organizowania imprez sportowych, przez spotkania towarzyskie, zapraszania aktorów, ciekawych gości po prowadzenie w każdym sołectwie miejsca spotkań wyposażonych w drobny sprzęt sportowy.

Jest to program, który nie tylko przynosi korzyści gospodarcze ale podnosi poziom aktywności mieszkańców gminy i wprowadza nowe spojrzenie na nową rzeczywistość, eliminuje marazm i malkontenstwo oraz coraz częściej spotykaną rezygnację.

W ramach sektorowego projektu operacyjnego „ Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego rozwoju obszarów wiejskich” jest działanie o nazwie:

„ODNOWA WSI ORAZ ZACHOWANIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO”, gdzie wszystkie działania ujęte w programie fundacji rozwoju gminy są dotowane.

Przykładowe projekty lokalne refinansowane w ramach tego działania obejmują:

1. budowa, modernizacja publicznej infrastruktury związanej z rozwojem funkcji usługowych i kulturowych,
2. modernizacja i wyposażenie obiektów pełniących funkcje kulturalne, rekreacyjne, sportowe, obiekty spotkań w sołectwach,
3. odnowa, zakup, adaptacja obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa wiejskiego.

Jest to jeden z wielu przykładów możliwości skorzystania z funduszy pomocowych. Nie powinna tego robić gmina ale przede wszystkim w odpowiedni sposób zorganizowane społeczeństwo.

4. Społeczeństwo, usługi socjalne, pomoc specjalistyczna.

Starzejące się społeczeństwo, nowe problemy nieprzystosowania społecznego, odrzucanie osób innych od życia w rodzinie , powoduje, że muszą powstać ośrodki pozwalające na godziwe życie dla tych grup mieszkańców. Należy utworzyć dom pomocy społecznej i to zarówno w wymiarze usług dziennych jak i stałego pobytu.

Powstać musi grupa inicjatywna która będzie chciała utworzyć ośrodek usługowy uzupełniony o hospicjum, który oprócz opieki, pozwoli na utworzenie kilkunastu stałych miejsc pracy, utrzymywanych z funduszy wojewódzkich i powiatowych.